

Disputatio juridica inauguralis ad legem Pompejam de parricidiis

<https://hdl.handle.net/1874/341914>

DISPUTATIO JURIDICA
INAUGURALIS,

Ad Legem POMPEJAM

DE
PARRICIDIIS,

QUAM,
FAVENTE DEO TER OPT. MAX.

Auctoritate Magnifici Rectoris,

D. JOANNIS LUYTS,

Philosophiae Doctoris, ejusdemque Facultatis in Inclytâ Academiâ
Ultrajectinâ Professoris Ordinarii,

NEC NON

Amplissimi Senatus Academici consensu Nobilissimaque

Facultatis JURIDICÆ Decreto,

PRO GRADU DOCTORATUS,

Summisque in UTROQUE JURE honoribus & Privi-
legiis rite solenniter & MORE MAJORUM consequendis.

Publica Censura & disquisitioni subicit

ABRAHAMUS A KERCKRAAD, RHENO TRAJECT.

A. D. Junii, hora locoque solitis.

TRAJECTI ad RHENUM,

Ex Officinâ FRANCISCI HALMA, Academiae
Typographi, clō Ioc LXXXVIII.

VIRO AMPLISSIMO, GRA-
VISSIMO, CONSULTISSIMO
D. PAULO VOET
à **WINSSEN JC^{TO}.**
HUJUS CURIÆ PROVINCIALIS
VIRO SENATORIO
ATQUE HUIUS URBIS CONSULARI
NUPER
AD ORDINUM FOEDERATI
BELGII CONSESSUM
QUI HAGÆ COMITIS EST
DELEGATO
NUNC VERO HUIUS PROVINCIAE
ORDINIBUS A SECRETIS.

*Hoc Inaugurale Exercitium devoti animi
tesseram sacrum facit*

ABR. à KERCKRAAD, A. & R.

P R O O E M I U M.

Ntiquus mos est & usus jam diu Vetus obtinuit ut illi quorum animus fert studio quidem Juridico in Arena Academica defungi Gradumque Doctoratus capere & in Patronorum censum inscribi, primo quidem sese Doctissimorum Virorum & Antecessorum tentamini & Censuræ subjiciant antequam ad majora provehantur. Quod sane cum ab ingenio meo non esset alienum, quippe qui majora molirer, nec amplius in primordiis mihi desudandum esse censerem, atque etiam hac in re amicorum voto, qui & nunc auctores sunt & ab aliquo jam tempore fuerunt, diutius refragari non auderem, imo nec possem, quia quod petebant videbatur rationibus niti, consultum fuit me examini exponere; Per Juris itaque materias quæstionibus habitis proposita mihi materiarum quadriga a Nobiliss. facultate Juridica quæ disputationis mihi fundamentum jacerent, uti sunt de Vi, de Parricidis, de Judiciis, l. 8. D. de eo quod certo loco. Ex hisce cum præ cæteris arrideret illa quæ est ad L. Pompejam de parricidis dubius non hæsi quin explicandam arriperem. Insicias nullus eo quosdam fore qui negotium hoc

P R O O E M I U M.

à me susceptum reprobaturi essent, quasi nimis grave & à nostro quidem captu alienum. Verum tamen cum jacta sit alea ea quæ intrivimus nobis excedenda sunt, hoc nobis autem erit solatio quod à Benev. Lect. petimus & daturum nobis illum esse sperabimus, nostra ne dedignetur. Diligentiam enim meam in expoliendo hoc argumento non passus sum desiderari. Sed ea hodie cum sit temporum calamitas ut nihil à vitilitigatorum labe & veneno maneat incontaminatum, vereor ne & illi in me meaque conjurent: sed flocci eos facio, quam difficile enim sit ad omnium salivam aut loqui aut scribere probe scio, & procliviores nonnullos ad aliorum dicta factave involanda quam sua recte curanda, vitium hoc innatum plerisque omnibus aliena ut melius videamus quam nostra, sic fert usus, sic res sese habet, ut te tua, me mea delectent inquit Cicero. Nemo ab invidis inta-ctus, nemo ita omnibus numeris absolutus quin adversus eum ex Zoili secta aliquis in surgat: Valete & ut æqui Judices æquam juxta judicii lancem judicare ne detrectemini.

DISPU-

DISPUTATIO JURIDICA

INAUGURALIS,

Ad Legem POMPEJAM

DE

PARRICIDIIS.

THESIS I.

T ordine nostra quidem procedat disputatio, notabimus variam vocis significationem, & sumi vel in specie vel in genere vel ut alii volunt vel stricte vel Late, atque & ita quidem omne homicidium denotat, uti apparet ex verbis Legis quam tulit Numa Pompilius Romanorum Rex. Si quis hominem liberum dolo sciens morti duit parricida esto.

Mentionem facit Lex *Hominis Liberi*, ideoque commode concludi posse autumo, servum, tunc temporis impune potuisse occidi. Ratio etiam quia ex supervacuo de libero cavisset si & eadem de servo voluisset intelligi. Exinde etiam qui hominem cecidit parricida dicitur quasi qui parem occidat, uti docet *Rev. ad R. f. C. 108. Pac. ad §. 6. f. de publ. Jud.* Etiam *Florus l. 1. C. 9.* Homicidium Bruti parricidium appellat Brutus vero (inquit) favori Civium etiam domus sua clade & parricidio velificatus est. Sed & parricidium dicitur Romuli fratricidium uti *Min. Fel. in Oct.* inquit ut ipse Romulus Imperator & Rector populum suum facinore precelleret, parricidium fecit. Eodem modo *Hieron. ad ad Mon. Rust. Ep. 4.* Roma ut condita est duos fratres simul Reges habere non potuit & parricidio dedicatur. Et *Just. de Cambridge l. 1. C. 9.* Quo somnio exterritus non dubitavit etiam post sacrilegia

6 DISPUTATIO JURIDICA

crilegia parricidium facere. Sed apud veteres Romanos ille parricida etiam dicebatur qui Reus esset capitalis criminis *Cic. l. 2. de LL. sacrum sacrove commendatum qui clepsit rapsive parricida esto.*

I I.

Verum quemadmodum voce *parricidii* indigitabatur homidium sic etiam ejus nomine veniebat *Cedes Principis.* ita Val. Max. l. 1. C. 8. n. 8. *Ful. Cæs.* necem ipsi à *Cassio & Bruto* illatam *Parricidium* vocat. Facta mentione urbis è qua primordia civitas nostra traxit *Divus Julius* *fausta proles* ejus se nobis offert quem *C. Cassius* nunquam sine præfatione publici parricidii nominandus &c. Ideo etiam *Idus Martiæ* quibus *Ful. Cæs.* cæsus est parricidium dictæ sunt & eo die nunquam Senatus actus fuit uti *Suet. in Cæs. C. 88.* Etiam *Justinus* l. 2. C. 7. *Philipp.* eadem dicit parricidium. Et non tantum ille qui *Principem Letho* dat verum ille qui *Principi* struit insidias hoc nomine notatur; Constat hoc sane ex Studii Politici fonte *Tacito* l. 1. *Histor. C. 85.* Igitur *versare sententias & huc atque illuc torquere hostem & parricidam Vellium* vocantes. Etiam *Curt.* l. 6. C. 7. quibus *Juvenis* audiis se vero fidem in parricidium dedisse constanter abnuvit. Docet quoque Clarissimus & Eruditione Celeberrimus Vir *J. G. Grævius* cujus institutioni multum debeo, ideoque multis mihi nominibus suscipiendus, in *Not. Priv. ad Suet. in Ful. Cæs. C. 84.* *Conspirationem in Cæsarem & Crimen Laesæ Majestatis* fuisse parricidium vocatum sub *Imperatoribus.* Etiam *Crimen Conjuratæ aduersus Patriam* dictum est *Parricidium,* uti. *Cic. Philipp. 2.* Etenim cum homines *Nefarii de patria parricidio* confiterentur; Et qui aduersus patriam conjurat dictum parricidam patet ex *Flori* l. 4. C. 1. *quam sententiam secutis omnibus in carcere parricide strangulantur.* Constat quoque ex eodem *Bellum Civile* dictum fuisse parricidale l. 3. C. 21. *Hoc unum deerat Pop. Rom. malis jam ut ipse intra se bellum parricidale domi stringeret;* legendum uti recte *Viri Docti* monent. *ferrum parricidale,* cum nullibi legatur *bellum stringere.* Atque ita variam vocis significationem vidimus stricte vero cum sumitur *necem Patris* significat quasi dicas *Parricidium.* Quod etiam affirmat *Quintil.* 8. *Instit. Orat. C. 6.* In lege de qua agimus accipitur pro nece omnibus illis quidem illata

illata quos Jctus speciatim hic enumerat & recenset ut in l. 1. 3. & 4. ff. h. t. & hæc quidem de varia vocis interpretatione dixisse sufficiat.

I I I.

Quia non prorsus alienum subdicere quænam Leges de hoc Crimine sunt rogatæ & quæ circa illud *Juris* fuerit successio, Primo paucis præmittere quæ in *Politia Judaica* obtinere impetus est, & inspicere quomodo *Deus* ipse tales punire voluerit, qui nefando huic sceleri sese dederent, nec abhorrent illis manus injicere quibus *Natura* & *Legibus* vita debetur. Certum, itaque uti ex *Sacris* *Paginis* constat, non aliter punitos quam ultimo supplicio, & non solum qui occidit, sed & percutit atque etiam parentibus maledicit, moriendo moriebatur, uti docet *Moses* *Exod.* 21: v. 15, 17. *Lev.* 20: v. 9. & aliis ex *Locis* clarum est. Notat etiam *Zepper.* de *L. L. Mosaicis* non aliam pœnam obtinuisse quam ut *illius qui sanguinem effudit etiam sanguis effunderetur.* quod etiam docet *Clariss. P. Voet.* ad *J. h. t.* & *Collatio LL. Mosaic. & Rom. tit. 1. de Sic. & Hom., Calv. l. 4. Instit.* & mirum nequaquam hoc videri debet non aliam pœnam in usu fuisse eo tempore, quis enim cui vel modicum superest rationis, arbitraretur tantæ quemquam posse dari audaciæ aut immanitatis qui vitam vitæ auctori quidem eriperet? Unde *Solon* interrogatus *Cur nullum supplicium in eum statuisset qui parentem necaret,* Sapienter quidem respondit *se id neminem facturum existimasse;* *Papinianus* etiam inquit l. 15. ff. de *Condit. Instit.* namquæ facta lædunt pietatem, existimationem, verecundiam nostram contra bonos mores sunt, nec facere nos posse credendum est. Imo & *Perse* nunquam aut parentem aut matrem occidisse quemquam putabant, uti testatur *Herod. l. 1.* sed si quid forte illius acciderit aut *Subditios* aut *spurios* fuisse deprehensos.

I V.

Expositis quæ *Jure Mosaico* obtinebant, transibimus ad illas leges quæ *Romanos* inter hoc scelus vindicabant & quænam fuerit inibi circa illud *Juris* successio. 1. *Romulum* de solo homicidio legem tulisse testatur *Plutarchus* in ejus vita ubi illam ex legibus ab eo latis refert *τῆς ἀνδροφονίας πατρικῆς*

8 DISPUTATIO JURIDICA

omne homicidium parricidium. Hunc secutus *Numa Pompilius* cujus Legis superius *Thesi* 1. meminimus. 2. Locum habuit *Lex Servii Tullii*, quæ ut aliqui putant de *Parricidis* fuit, verum nihil nisi sola conjectura exstat, illud autem certum statuit *Festus* in verbo *Plorare* ea lege de pulsatione parentis quid cautum fuisse. *Bodin. l. 4. C. 4. Brisson. in form. l. 2.* Sequitur 3. Loco *Lex 12. tabb.* quæ parricidas *Culleo* punivit. *Val. Max. l. 1. C. 1.* In legibus *Atheniensium* vero & *Lacedæmoniorum* nulla mentio fiebat parricidii sed solius tantum *Cædis*, uti testatur *Petit. ad LL. Att. l. 7. Tu. 1. Meurs. in Them. Att. l. 1. C. 2. & l. 2. C. 1. Crag. de Rep. Laced. l. 4. C. 10.* *Conscripta 12. tabb.* lex fuit Anno post *V. C. 302.* uti *Sigon. de Jure Rom. l. 1. C. 5.* testatur. 4. *Cornelius Sulla* quæstiones publicas constituit & prætores auxit qui de Criminibus quærerent *Ao. ab V. C. 672. M. T. Decula & Cn. Corn. Dolabella* *Coss.* atque hoc etiam anno inter alias *Lex Cornelia* de *Parricidis* lata §. 32. ff. de *O. F.* antea vero quam *Cicero* causam *Roscii* defendisset, quæ acta *Ao. ab V. C. 673. Sulla* *Dictatore* & *Metello* *Coss.* uti *Gel. L. 15. C. 28. & Cic. 3. Verr.* Etiam *Ramos. l. 4. de Erroribus Triboniani* notat: Et patet manifeste exinde quod ante *Sullam* hæc judicia exercebantur coram *Quæstoribus Parricidii* §. 23. ff. de *O. F.* Cum vero ejus tempore & post eum hæc fiebant coram *Prætoribus* quod clarum ex *Cicer.* qui *Roscii* causam coram *Prætoribus Fannio* ageret. Et hac lege *Cornelia* antiquiorem quæ *Malleoli* *Parricidium* puniebat cujus meminit *Cic. l. 1. Invent.* Confirmatam putat *Ramos l. 4. de Error. Tribon. & Sigon. de J. Rom. l. 3. C. 31.* Sequitur nunc 5. *Lex Pompeja* quam tulit *Cneus Pompejus Magnus* *Consul* cum *M. Crasso* anno *V. C. 781.* uti docet *Harppr. ad §. 6. J. de publ. Jud. & Giphon. ad d. §. 6.* sed dubius horum virorum calculus in transitu tangendus: Volunt illi hanc Legem anno *V. C. 781.* conditam & 3. quidem *Consulatus Pompeji* quod manifeste contra *Fastos* *Consulares* pugnat, quibus patet hos *Collegas Ao. 683. V. C.* in quem 2us. *Consulatus Pompeji* incidit: Docet vero *Ramos* fuisse annum *V. C. 701.* quo tempore etiam quod & *Fasti* notant, tertium *Consulatum* gessit *Pompejus*, qui eo anno solus per septem menses *Consul* fuit ut iisdem *Fasti* docent:

cent: sed hæc lis sub Judice per nos licet suspensa maneat. Notandus hic etiam error magnus *Pomereschi* ad §. 6. *J. de P. J.* qui docet hanc legem latam a *Sexio Pomp.* qui nescio unde in talem virum cadere possit. 6. Sequitur Constitutio D. *Hadriani* cujus meminit *l. 9. ff. h. t.* quod etiam *Rutenshus.* notat ad *LL. 12. Tabb. C. 11. Classi 2.* jubebat autem hæc Parricidam bestiis objici ubi mare non foret proximum. 7. Venit illa lex quam renovavit *Constantinus Magnus* uti patet ex *l. un. C. de his q. par. vel lib. occid.* quam legem etiam comprobavit *Justinianus* §. 6. *J. de Publ. Jud.* Atque ita quidem ex horum locorum inter se se comparatione manifestum est quomodo *Legislatores* Crimen hoc asperrimum, uti ab *Imperatore* vocatur. *d. §. 6. J.* (quem emendandum putat *Ramos. Lib. 5. de Error. Tribon.*) suis rogationibus vindicarint & singulare in Parricidas supplicium statuerint cum intelligerent *Nihil esse tam sanctum quod non violaret aliquando audacia*, ad quæ verba etiam ludit illud *Horat. l. 1. ode 3.*

*Audax omnia perpeti
Gens humana ruit per vetitum nefas:
Nil mortalibus arduum est,
Cælum ipsum petimus stulticia, neque
Per nostrum patimur scelus
Iracunda Jovem ponere fulmina.*

V.

Uterius videndum venit cum *Parricidium* annumeretur *Publicis* *Judiciis* ea quotuplicia fuerint & cur *Publica* dicta sint. Apud *Romanos* duplicia fuere *Judicia*; Alia enim *Ordinaria* quæ solito fiebant *juris ordine*, Alia *Extraordinaria* in quibus *Magistratus ipse seu Prætor cognoscit & judicat quasdam causas nullo dato judice*. Atque hæc *Cognitiones* proprie appellantur. Ipsi autem *Prætoris* erat aliquando officium cognoscere quasdam causas, uti cognitio erat de *Honorariis Advocatorum, Medicorum l. 1. ff. de Extraord. Cognit. item Restitut. ex Ed. de minor. l. 13. §. 1. ff. de minor.* Iterum *Ordinaria* fuere duplicia vel *Privata* quæ per *Judices privatos a Prætoris ex albo suo datos de causis privatis secundum leges exercentur*. Huic albo erant inscripta *Judicum nomina*, hinc *Plin. quid te judicem facis? cum hanc operam condicerem*

B

non

non eras in hoc albo: Vel erant Publica quæ de criminibus Quæsi-
tore aliquo Judicium exercente iudices dati ab eo, secundum leges
à populo latas, exercent. Dicta autem sunt Publica propterea quod
cuiusvis è populo executio eorum plerumque datur §. 1. *J. de publ.
Jud.* Et notandum Executionis verbum pro persecutione vel
quod alii volunt pro accusatione poni. *l. 11. D. de accus. & l. 1.
§. 1. D. de Inc., Ruina, Nausfr.* Addendum illud vocem plerum-
que hic poni pro fere quia sunt quibus hæc potestas Jure pu-
blico adempta est *l. 48. §. 10. ff. de R. N. juncta l. 8. & 9. ff. de
accus.* Ideo etiam publica dicta quod causa sint publica uti *Vinn.
in brev. Not. ad §. 1. J. de Publ. Jud.* Et sane si quæretur Ra-
tio cur populo eorum executio permittatur, probabilis hæc &
vera videtur quod in his judiciis agatur de illis delictis quæ maxi-
me ad lesionem & turbationem Status publici pertinent. Quod etiam
testatur *Cujac. 8. Observat. 33.* Etiam *Vinn. ad d. §. 1. J.
de P. J.*

V I.

Uti varia fuerunt Judicia ita etiam crimina, fuerunt enim alia
Ordinaria quæ præter nomen etiam certam Legem, certam for-
mam, & certam pœnam habent, ut *Majestatis, Adulterii &c.* Unde
etiam legitima appellantur *l. 3. §. 2. D. de stellion.* Item legitime
questiones *l. 2. ff. de O. J.* Et publica leges. *l. 1. §. 1. D. ad l. Corn.
de sic.* Etiam Judicii publici exercitio *l. 1. D. de off. ej. cui mand.*
Alia iterum Extraordinaria quæ accusantur extra ordinem pœ-
na arbitrio Judicis irroganda *l. 3. ff. de Priv. Del. l. 92. ff. de fur-
tis.* Dicuntur etiam crimina non legitima quia nec legem nec for-
mulam nec certam pœnam habent *d. l. 3. §. 2. D. de stell.* Græcis
quidem ἀνομία alia dicuntur Νομιμα h. e. legitima alia ἀνόμοια
i. e. non scripta seu lege non comprehensa. Dividuntur etiam
quod Capitalia sint quæ caput Civitati eximunt vel per mortem
naturalem, quæ ultimi supplicii nomine venit, vel per mortem civi-
lem. *l. 12. D. de P. J.* Uti apud vereres erat *Aqua & ignis inter-
dictio* vel postea (quæ in hujus locum successit *Deportatio. l. 2.
D. de pœnis.* Sed præterire nequaquam possum hujus apud An-
tiquos pœnæ rationem, licet etiam plerisque Antiquitatum peri-
tis non sit ignota. Olim cum secundum statuta Majorum &
vetu-

vetustissimas leges vita eripi Civi Romano non posset uti *Cic.* pro *Balbo & Cecinna.* Et *Paulus l. 5. Sentent.* testatur, ne tamen eorum peccata manerent impunita, postulavit publicæ disciplinæ necessitas Viam & Rationem excogitare qua tamen noxii plecterentur; Et ita quidem inventa hæc pœna, qua istis subsidiis, quibus humana vita sustinetur, ipsi reo interdicebatur, *Ovid. 4. Fast. v. 791.*

An quod in his vita causa est &c.

Habuit hæc pœna locum usque ad tempora *Imperatorum* uti docet *Gothofr. ad l. 1. §. 2. ff. de Leg. 3. & d. l. 2. D. de pœnis.* Etiam *Zoes. ad tit. de P. F. ff. n. 3.* sublata hæc *Augusti* constitutione, uti *Dion. l. 39. Cujac. 6. obs. 39. & Gothofr. ad d. l. 2. de pœnis.* testantur. Alia autem non *Capitalia* dicuntur *quæ salvo capite, tum quod ad Libertatem, tum quoad Civitatem, vel irrogant infamiam vel pœnam fisco inferendam, vel aliquam corporis coercitionem l. 2. D. de P. F. §. 11. I. eod. l. 28. D. de pœnis.* Etiam *Schneidew. ad I. d. t. n. 3. Wissenb. ad D. eod. n. 5. Vinn. ad §. 2. F. d. t. Zoes. ad D. eod. n. 3.*

V I I.

Dictum de *Criminibus & Judiciis publicis*, agendum venit de *Quæstoribus & dicti sunt Quæstores quasi Quæsitores & Inquisitores.* Hinc *Virgil. 6. Aeneid. v. 431.*

*Nec vero hæc sine sorte data sine iudice sedes
Quæstor Minos urnam movet.*

Fuerunt autem varii *Quæstores*, sed nos de illis tantum agimus qui *Judicium publicum* exercuerunt quod *Quæstionem* vocabant uti testatur *Ros. l. 9. Antiq. Roman. C. 18. p. m. 1474.* sed cum hic *Locus Virgillii* mentionem facit & *Sortis & Urne* nequeo quin paucula de illis addam. Per *Sortem* intelligitur *Sortitio Iudicium* quæ hoc modo fiebat. Cum disceptandum esset iudicium, quoddam publicum & summa dies Reis esset dicta, Prætor, advocabat *Judices*, nominatim unoquoque citato & horum, Nomina quidem inscribebantur tabellis quæ in *Urnâ* conjicebantur, qua quidem sæpius agitata extrahebantur tot sortes quot requirebantur ad implendum numerum præscriptum: Illi autem quorum nomina jam exiverant causam cognituri sedebant;

„ Verum cum hæc Sortitio quidem esset peracta liberum erat
 „ adhuc Accusatori & Reo eos removere quos suspectos puta-
 „ bant, tum in remotorum locum novi sorte sublegebantur qui
 „ actus *Subsortitio* dicta est *Poletus l. 5. C. 7.* Cum sortitio insti-
 tueretur tabellis inscripta Judicum nomina in Urnam conjicie-
 bantur qua tot extrahebantur quot Prætor illius Quæstionis
 hoc Judicium exercere debere existimabat. *Urna* vero aut *Sit-
 zella* ut volunt aut *Cista* fuit, in quam sortes mittebantur. *Ur-
 na* eleganti quidem translatione & *Sortis* meminit. *Horat. l. 2.
 Od. 3.*

*Omnes eodem cogimur, omnium
 Versatur urnas serius ocus
 Sors exitura.*

Similis fere etiamnum apud *Venetos* sortitio locum obtinet in
 eligendis Duce & Senatoribus, ea enim fit per Globulos aureos
 & argenteos, qui in Cistulam quandam conjiciuntur.

V I I I.

Cum variæ quidem à Variis Judicia publica sint exercita no-
 tandum illud venit priscis temporibus ipsos Reges primo Co-
 gnitionem rerum Capitalium habuisse, quod tempore *Vet. Te-
 stam.* etiam obtinuit & asseritur Exemplo *Schelomonis* Regis
Israelitarum cum judicium inter dissentientes de infantibus me-
 retrices in ore omnis Populi exerceret uti patet ex *1. Reg. C. 3.*
 Idem fecisse *Romulum* refert *Dionys. Halic. l. 2. Romulum enim
 Regem delicta maxima cognovisse, majora Senatoribus permisisse.*
Livius. l. 1. C. 49. inquit *Superbum cognitiones rerum ca-
 pitalium sine consilio per se solum exercuisse, perque eam causam
 & occidere, in exilium agere, & bonis multare potuisse.* Sub-
 latis deinde Regibus in eorum locum Consules successerunt:
*Brutus enim Consul de conjuratis causa cognita supplicium sumpsit
 testante eodem Liv. l. 2. C. 5.* Postea vero cum Lex *Valeria* à
P. Val. Poplicola Anno V. C. 245. lata fuerit qua Cautum ne
 Consul de Capite civis Romani injussu Populi quæreret & ut pro-
 vocatio adversus Magistratus ad Populum esset deminutum fuit
 illud *fuit Consulare & Imperium* atque illis demum agere per-
 missum quos Populus quæstionibus præfecisset, *Ros. l. 9. C. 18.*
 Con-

Constituebat autem illos Populus vel *Consules* vel *Prætores* vel *Dictatores* qui *Senatus Consulto* vel *Lege* quotiescunque res posceret quærere jubebantur. Hi autem *Quæstores Parricidii* sunt appellati quorum meminit *Pompon. L. 2. §. 23. ff. de O. f. Festus* etiam *Paricii Quæstores* appellantur, qui solebant *Creari rerum capitalium quærendarum causa*, (ubi *Scaliger* monet legendum *Paricidii*) ut *Cosso & Medullino Coll. Anno cccxl.* Item Anno *cccxliv* & Anno *dlxiv.* & in eum modum usque ad annum *dciv.* quæstiones publicæ fuerunt exercitæ; anno autem *dciv.* Quæstiones perpetuæ factæ, i. e. *Ordinaria* & proprium Quæstorem habere ceperunt. Intelligitur autem perpetua facta quæstio, cum in singulos annos *Prætori mandatur.* Hisce quidem Verbis *De Ea re Prætoris quæstio esto,* Item *Prætor qui ex hac Lege quæret facito* &c. Uti docet *Sigon. l. 2. C. 4. & Ros. l. 9. C. 18.* Omnia autem *Judicia publica*, licet etiam Quæstores sint Constituti, ab illis *Ordinariis* facta non sunt, sed extra ordinem quæstores aut *SCto* aut *Plebiscito*, aut *Consulibus* aut aliis *Magistratibus* aut etiam *privatis hominibus* mandata sunt. Partim quia *nulla de illis Constituendis lex erat lata.* Partim quia *lata quidem sed pro Rei atrocitate extra ordinem quærendum.* Exempla quæras apud *Sigon. l. 2. C. 4.* hi Quæstores sedentes in tribunali & *Sella Curuli*, *Judice* quæstionis operam navante & *fidem*, *gladio* posito *judicium* exercuerunt, cum *selectis* *judicibus* *sedentibus* in *subsellis* suis, *Scribis* vero, *Accensis*, *Præconibus*, *Lictoribus* aliisque *apparitoribus* *assistentibus.* Hinc *Cic. in Orat. pro Cluentio.* inquit *Quid sibi illi scribæ, quid lictores, quid ceteri quos apparere huic quæstioni video, volunt?*

I X.

Ipsam nunc *legem Pompejam* inspiciamus. Cavetur itaque hac *Lege* ut si quis *Patrem*, *Matrem*, *Fratrem*, *Sororem*, *Patrualem*, *Matrualem*, *Patruum*, *Avunculum*, *Amitam*, *Consobrinum*, *Consobrinam*, *Virum*, *Uxorem*, *Generum*, *Socrum*, *Vitricum*, *Privignum*, *Privignam*, *Patronum*, *Patronam*, *Novercam*, *Sponsum*, & eorum *parentes* occiderit, *teneatur* ea *pœna* quæ est *L. Cornelia de Sicariis l. 1. 3. 4. D. h. r.*

sed & Mater qui Filium, Filiamve occiderit, & Avus qui Nepotem, item is qui venenum emit ut patri daret quamvis non potuerit, hac poena ut Parricida punitur *l. 1. D. h. t.* Et puniuntur Parricidæ hoc modo, ut Virgis sanguineis verberati, insuantur Culleo cum Cane & Gallo Gallinaceo, & Vipera & Simia, deinde in profundum Culleus jactetur *l. 9. D. h. t. §. 6. F. de P. F. Ros. l. 3. C. 25.* Singula nunc quæ moveri possunt circa hanc legem dubia & quæ negotium facessunt adjicere & solvere, quantum licet, tentabimus.

X.

Quæritur: *Cum Parentes qui liberos occidunt non puniantur an potuerint ergo impune occidere.* R. matrem hujus legis poenam incurrere si filium filiamve occidat *l. 1. ff. h. t. in fine.* quod vero ad patrem *utrum ille tunc impune occiderit,* quis rogabit? Distinguenda sunt tempora, Primo enim Patres *Jus Vita & Necis* in Liberos habuerunt *l. 11. D. de lib. & posth. & l. 10. C. de P. P.* testatur idem *Plut. in Romulo. & Dionys. Halic. l. 8.* quod Jus non solum sub Regibus servatum sed à Decemviris firmatum in *LL. XII. tabb.* hæc sunt Verba. PARENTUM IN LIBEROS SPECIALE JUS ESTO RELEGANDI. VENDENDI. OCCIDENDI. quod etiam attestatur *Rev. ad LL. XII. tabb. C. 3.* Et non solum in filios proprios sed etiam in adoptivos hoc Jus illis competeat, uti clarum ex *A. Gell. L. 5. C. 19.* ita verba sonant VELITIS. JUBEATIS. QUIRITES. UTI. L. VALERIUS. L. TITIO. TAM. JURE. LEGE. Q. FILIUS. SIBI. SIET. QUAM. SI. EX. EO. PATRE. MATRE. Q. FAMILIAS. NATUS. ESSET. UTI. Q. EI. VITÆ. NECIS. Q. IN. EO. POTESTAS. SIET. UTI. PATRI. ENDO. FILIUS. EST. H. J. U. D. U. V. Q. R. Atque ita quidem hujus Juris antiqui vestigium in *b. l. 1. n. t.* remansisse putant Viri docti. *Wessemb. p. 2. D. h. t. n. 1. Cujac. l. 1. Observ. 17.* sed aliud Jus promulgatum & sancitum *Constantini* lege uti patet ex *L. un. C. de his q. par. vellib.* Et *Wessemb. in parat. ad D. h. t.* Illud autem addo per *JUS VITÆ ET NECIS.* Non intelligi debere liberum quoque modo Velis sæviendi arbitrium,
&

& Licentiam quandam excusantem à Crimine Parricidii, *sed potestatem legitimam Capitalia scelera liberorum juste puniendi*, Ideoque ut Justi Judices & domestici in vitia liberorum Censores, non Vero ut Tyranni adhibebantur. Domestica enim & intra privatos Lares habebant in filios judicia, ubi solebant vel *Senatum*, vel *Principem*, vel *Necessarios* & propinquos advocare eosque consulere. Sic etiam Augustus consilii judicii-que particeps fuit, nec erubuit intra privatos penetrare Penates. T. Arrius enim filium parricidii intentati reum, coram Principe & propinquis judicabat, & Massiliam relegabat. Filium quoque contumacem Judici pater offerre poterat, qui ex ejus præscripto sententiam diceret & pœnam infligeret. *l. 3. C. de P. P.* & in tantum etiam *Jus Romanum* conveniens erat *Juri Divino*. Ubi ad judicem deferri filium rebellem & scelestum jubebatur. Ex *Lege* autem *Cornelia* qui filium indicta causa (nempe antequam ejus defensiones essent auditæ) necasset, de Homicidio tenebatur, uti patet ex *l. 2. D. ad L. Corn. de Sic.* Concludunt etiam multi summam hanc potestatem patribus magis concessam ad terrorem liberorum & liberos in officio retinendos, quam quod voluerint Legislatores effrenem & effusam licentiam ipsis concedere, qua pro libidine possent abuti. *Voet ad J. de P. P. §. 2. Rittersb. Cl. 3. p. 1. C. 1. Legis enim duritiem pietate Paterna extinguere credebant, & pro magno peccato paululum supplicii satim esse patri.*

X I.

Occurrit hic illud Dubium quoque *Utrum Sola Conscientia ad Crimen parricidii sufficiat*. Præmittemus autem antequam quæ nostra sit sententia doceamus, quinam sint illi qui Consciorum nomine veniunt, & *Eos* intelligo *qui in necem sunt cooperati & consilii scelerati participes*. Quales sunt qui Venenum emerunt ut darent, licet non potuerint dare *l. 1. ff. h. t.* etiam *L. un. C. de b. q. par. vel. Lib.* Etiam illi qui pecuniam crediderunt, & illi qui ad perpetrandum facinus quæsierunt *l. 7. ff. h. t.* Et hanc conscientiam ut pœna *Legis Pompejæ* delinquenti infligatur sufficere testantur *Perez. ad d. L. un. C. Brunem. eod. loco.* Etiam *Mynsing. ad J. de Publ. Jud. §. 6. Wesemb. ad D. h. t.*

h. t. n. 8. qui vero cognititas insidias reticuerunt, licet etiam teneantur, puniuntur extra ordinem, non vero ex hac Lege, uti docet *L. 2. D. h. t.* Ibi enim frater, qui cognoverat, non autem infidiarum fratris in patrem particeps, fuit relegatus. Ideoque etiam errant illi qui talem fratrem *pœna parricidii* teneri putant inter quos est *Gomez: 3. Resol. 3. n. 4.* Excusat enim ab ultimo supplicio amor erga fratrem licet etiam sit perversus quod etiam affirmant *Wissenb. p. 2. D. h. t. Harpr. ad §. 6. F. de P. F.* Etiam *Perez. in C. d. t. n. 7. P. Voet. ad §. 6. F. De P. F.*

X I I.

Ad pœnam *Parricidii* infligendam progrediamur quam Thefi IX. dedimus. Sed dubia circa eam venientia videamus. 1. *Moribus* hanc pœnam *Modestinus* adscribit quæ *Legi* ab aliis datur. Resp. autem, adscribi posse ideo *moribus* quia vim Legis habent, *l. 32. & 38. D. de LL.* sic etiam *Patria potestas* dicitur *Moribus* recepta *l. 8. D. q. sui vel al. Jur.* 2. *More majorum* institutam *l. 9. ff. h. t.* quam tamen *Justinianus* appellat *Novam §. 6. F. de P. F.* Hujus vocis *novi* varia traditur significatio: *Novus* enim Romanis dicebatur qui nulla Majorum dignitate claruit, & quorum Majores nullos Magistratus Curules gesserunt *Cic. in Agrar.* inquit *me longo intervallo prope memoriae temporumque nostrorum primum hominem novum Consulem fecistis.* Aliquando quoque *novus Homo* dicitur qui Consul factus cum ex familia nemo ante Consul fuerit, licet Prætores ex ea fuerint. Inde *Cicero* vocat *Murænam, Hominem novum* licet ejus Pater, Avus, Proavus prætores fuerint. *Homini* autem *novo* seu *ignobili* opponitur *homo veteris prosapie & multarum imaginum.* Apud *Sallust.* in *B. F. C. 85.* Nobilitas etenim apud Romanos ostendebatur Majorum imaginibus, (Hinc *Fus Imaginum* pro *Jure Nobilitatis*) quæ dimidio corpore factæ servabantur in atriis. *Juven. Sat. 8. v. 19.*

Tota licet veteres exornent undique Cera

Atria ———

Vide etiam *Figrel. C. II. de Stat. Rom.* qui late de hisce omnibus. Canit etiam *Stat. II. Thebaid.*

———— *Lato Regalia cœtu*

Atria complentur.

& quanto quis plures & fumo magis obductas tales ostentaret imagines, tanto censebatur Nobilior. *Novus homo* dicebatur etiam *seruus manumissus & in servitutem postea redactus* l. 27. *D. de adim. leg.* legitur etiam *Novum* pro eo quod auditum & priscum est l. 1. *ff. de insp. vent.* poenam autem hanc alii *novam* dicunt pro *vetusta* & quæ in usu jam fuerat. Alii autem pro *insolita*, hanc vocem *novam* ponunt. *Sen. in Hyppol. A. 1. Sc. 1.*

*Mendacia auditu nova vel supra
Captum cogitationis ardua.*

Val. Max. L. 1. C. 6. n. 4. *Novitas monstri bovis mugientis sermone humano.* Etiam *Tac. l. 3. Hist. C. 55.* *Ubertatem insolitam* vocat *novam.* Inquit etiam *Imperator* in *L. 14. C. de Jud. Rem non novam neque insolitam aggredimur.* Et in hanc quoque sententiam pedibus ivit *Giphan. ad §. 6. J. de P. J.* Etiam *Huber. in Praelect. ad d. §. 6.* Illi enim *novam* pro *Rara & singulari poena* ponunt. 3. Illud etiam addendum. *Pœna parricidii* dicitur ea quæ *Legis Corneliae de Sicariis* l. 1. *D. h. t.* illa autem fuit *Deportatio* l. 3. §. 5. *ff. ad L. Corn. de Sicar.* Verum hæc nihil movent scrupuli, tum enim *Legis Corneliae* poena viget cum quis alias personas, quam eas qui nuncupatione parentum continentur, occiderit uti ex §. 6. *J. de P. J.* patet, *junct. L. 9. §. 1. ff. h. t.* testes etiam sunt *Wesemb. ad ff. h. t. n. 3.* *Zoes. ad D. h. t. n. 5.* *Huber. ad J. §. 6. Sigon. l. 2. de Judic. C. 31.* *Schoran. Coll. Jurid. l. 4. Disp. 23. n. 16.* *Treuet. 2. vol. Disp. 32. th.* *Boekelm. ad J. de P. J. n. 23.* *Ludwel. ad J. eod. litt. D.* Etiam *Hottom. ad J. d. t. litt. D. Tuldenus ad C. de h. q. par. vel. lib. n. 2.*

X I I I.

Antequam poenam Parricidarum ex lege Pompeja exponimus, videbimus alia quædam supplicia in eos statuta. Constat ex *Suetonio* in *J. Cas. C. 42.* *Mulctatos bonis parricidas Poenas facinorum auxit, parricidas bonis omnibus, reliquos dimidia parte mulctavit.* Ex veteri Lege *Si quis parentes occiderit aut verberaverit ei damnato os obvolvatur folliculo Lupino, solea Lignea pedibus induantur & in carcerem deductus ibi sit tantisper donec pareatur Culleus, in quem coniectus in profluentem precipitetur.* Uti docet *Sigon. l. 2. de Jud. C. 31.* Ratio apud *Turneb. exstat* 13.

C

Advers.

Advers. C. 13. Ne terram scilicet actu improbo contaminarent omnium parem, Parricidæ etiam detinebantur domo aut carcere donec a Magistratibus debitis possent plesti pœnis. Probat illud locus Calp Flacci. in declam. 4. Cui titulus damnatus parricidii anno custodiat; non occidenti sed verberanti manus amputabantur quod testatur Sen. l. 9. Controv. 4. qui patrem pulsaris manus ei pracidantur. Hujus criminis rei etiam comburebantur ad palum cui manus & pedes clavos erant affixi subjecto igne ex sarmenis factis quæ pœna viguit etiam tempore Pauli J. C. l. 5. Recept. Sent. tit. 24. Hi etsi amea Culleo insuti in mare projiciebantur hodie tamen vivi exuruntur vel ad bestias damnantur.

XIV.

Jubet lex Pompeja ut illi qui hujus criminis facti erant rei verberentur virgis sanguineis. l. 9. D. h. t. Videndum autem quæ fuerint illæ Virgæ Sanguineæ. Variè à variis hoc verbum expositum: Legerunt enim alii Sanguineæ. Sed nequaquam hoc admittendum censemus, Ratio quia Sagmina quæ aliis Verbena sunt Menag. Amœn. f. Civ. in verbo Sanctum. Erant herbe quas legati P. R. circumferebant ne quis eos Violaret l. 8. D. de R. Divis. sicuti etiam legati Græcorum ferebant ea quæ vocantur unponœia. Foret itaque ridiculum hominem scelestissimum herba prope sancta cadere. Iterum alii legerunt Saligineis quia Salices sunt ripis amicæ. Obstat autem huic argumento illud Plinii L. 16. C. 37. & L. 24. C. 10. frutices quosdam Sanguineos dictos, ideo quod Sanguinem elicerent facile, in quam sententiam descendit. Wissemb. p. 2. ff. h. t. vel quod essent cruentatæ in horrorem uti de Bellona scribit Virgil. l. 8. Æneid. v. 703.

Quam cum sanguineo sequitur Bellona flagello.

Apud Romanos feccialis hasta sanguinea & cruenta bellum incendi erat insigne. Liv. l. 1. C. 32. ut feccialis hastam ferratam aut sanguineam præstam ad fines eorum ferret. In eadem opinione verlatur Ramos. l. 4. Error. Tribon. qui virgas ex ulmo factas & assidua Vapulatione sanguine reorum affectas putat. huc etiam transfert locum Plauti in Asin. A. 3. Sc. 2.

*Ubi sepe ad languorem tua duritia dederis octo
Validos lictores, ulmeis affectos lentis virgis;*

Cæde.

Cædebantur itaque Parricidæ ab octo licitoribus validissimis qui Virgatores dicti, & reum in carcere ad columnam alligabant. *Plaut. in Bacch. A. 4. Sc. 2.*

Subducito hunc
Intro, atque adstringito ad columnam fortiter.
Meminit etiam horum octo licitorum idem *Plaut. in Amphitr. A. 1. Sc. 1.* ubi Sosia servus timet, Ne

Quasi incundem se miserum homines octo validi cedant
Hi Lictores seu Virgatores appellabantur Bruttiani. Ideo quidem quia ex Bruttis erant: Hi primi ad Hannibalem desciverant, quod ægre patientes Romani, postquam victi fuere Pæni, eos ignominia causa nec milites scribebant, nec pro sociis habebant sed Magistratibus in Provincias euntibus parere, & præministrare servorum Vice jusserunt *A. Gell. l. 10. C. 3.* Fertur etiam Hannibalem, cum exercitu totam Italiam in hunc usque agrum Bruttiorum peragrasset, nihil magis Deos precatum, *quam ut incolumi è terra hostili discedere liceat.* testante *Cluv. l. 3. Geogr. C. 30.*

X V.

Ita quidem tum Cæsi in Cullenm mittebantur Parricidæ *d. l. 9. ff. h. r.* qui factus fuit ex Sparto uti testatur *Isidorus in Glossis.* Hisce verbis *Culleus tunica ex sparto in modum Crumena facta que linebatur à Populo pice & bitumine &c.* verum cum corruptus hic sit Locus pro *Populo* legendum *Publico* h. e. Carnificæ, atque ex ea materia factum testatur quoque *Turneb. l. 28. C. 5.* Probat quoque *Juven. Sat. 13. v. 155.* ex *Corio bovis* factam

Et deducendum Corio bovis in mare -----

Aliquando etiam ex *Corio Lupino* fuisse confectum, ideo quod *Lupus* ex numero Impiorum & Crudelium animalium putat *Rittershusius* ad *12. Tabb. Cl. 11. C. 11.* hoc loco quidem *Ovidii* inductus

At Lupus & turpes instant morientibus urfi.

Meminit hujus Cullei *Sidon. Apoll. L. 4. C. 23.* dignum abdicatione, *Cruce, Culleo, Clamans* cæterisque suppliciis parricidalibus. Et solum *Culleum* parricidarum pœnam fuisse variis potest ostendi locis. *Firm. Lact. l. 13. C. 14.* Nos ergo *M. Tullii parricida sumus*

Et insuendit e Judice in Culleum. Item Val. Max. l. 1. C. 1. N. 14. Culleo insutum in mare abjici possit idque supplicii genus non multo post parricidis lege irrogatum est & hoc quidem pœnæ genere primus punitus Publicius Malleolus cum bello Cimbrico anno DCXL matrem necasset. Causam vero cur Parricidam insutum culleo voluere Veteres Cic. in Orat. pro Rosc. nitide exponit. Nonne inquit videntur hunc hominem ex Rerum natura sustulisse & eripuisse, cui Repente Cœlum, Solem, Aquam, Terramque ademerunt, ut qui eum necasset unde ipse natus esset, careret illis rebus omnibus ex quibus ea nata esse dicuntur: Non incommode etiam quadrat in hunc Locum iste Ovidii l. 8. Metam. Fab. 1. de Scylla quæ patrem Nisam prodiderat

Dii te summoveant, ô nostri infamia Seclis

Orbe suo, tellusque tibi Pontusque negetur.

Et hoc supplicio non nisi confessi olim puniebantur, uti clarum ex Suet. C. 33. in Aug. hæc sunt verba. Dixit jus non modo diligentia summa sed & lenitate, si quidem manifesti Parricidii reum, ne culleo insueretur, quod non nisi confessi afficiuntur hac pœna, ita fertur interrogasse; Certe patrem tuum non occidisti? Testatur etiam Tacitus 4. Annal. C. 22. Tiberii Principatu Plautium Sylvanum Præto-rem Aproniâ Conjuge in præcepta jactâ, quod factum negaret, Morte, non autem Culleo punitum.

XVI.

Junguntur ex hac Lege Parricidæ Culleo insuto socii quadruplicis generis animalia. Canis, Gallus, Vipera & Simia. Mentionem serpentis. Facit Sen. l. 1. de Clem. loquens de Aug. non Culleo inquit non serpentes, non Carcerem decrevit. Deinde Juven. Sat. 8. v. 213. & Serpentis & Simiæ meminit.

Cujus supplicio non debuit una parari

Simia, nec serpens unus, nec Cullens unus.

de quatuor vero animalibus istis conjunctim agit L. 9. ff. h. t. l. un. C. de h. q. Par. vel lib. occid. hæc sunt Imperatoris verba, sed insutus Culleo cum Cane & Gallo Gallinaceo, & Vipera & Simia, & inter eas feræ angustias comprehensus, serpentum Conubernio miscetur. Et ideo quidem hanc pœnam obtinuisse scribit Cic. Orat. 2. pro Roscio, Ut quos natura ipsam officio retinere non posset, magnitudine

tudine pœna maleficio summoventur. Adduntur autem hæc animalia ea de causa, quia ut inquit *Theophilus* ἐπειδὴ ομοίωσεν αὐτῶ ἐστὶν ἴψι sunt simillima docet enim satin experientia Canes & Gallos proprio non parcere generi, licet etiam in Gallo superbiam & odium in vyperas notent aliqui: atque ita animalia inimicissima natura, sine intermissione pugnando majorem Parricidæ addebant afflictionem: Comes erat *Vipera* quia nascendo matrem necat, uti *Colum.* l. 8. C. 2. *Schonborn.* L. 1. Polit. C. 8. Etiam *Plin.* l. 10. C. 62. Itaque cetera tarditatis impatientes perrumpunt Latera occisa parente. Jucundum est quod notat *Lips.* l. 3. Pol. C. 5. *Carolus Quintus Imperatorem Comitia Germanorum vipers assimilasse* salte quidem & acute, sicuti enim vipera tollit matrem, ita etiam Germanorum decreta posteriora, tollere priora. Et *Johannes Baptista* etiam *Luca* 3. v. 7. Phariseos & Sadduceos vocat *Γεννηματα ἐχιδνῶν* Progenies viperarum Uterque enim hic Partus exitialis est. *Vipera* quia matri perrumpit latera, *Phariseorum & Sadduceorum* Ecclesiæ, cujus integritatem corrumpit & scindit. Additur *Simia* ideo quia cum homo non sit ex attamen videatur uti *Cic. Ennio* L. 1. de Nat. decorum.

Simia quam similis turpissima bestia nobis.

ita etiam hominum numero non posset annumerari, qui proprium occidat parentem.

X V I I.

Itaque hoc modo homo ille bipedum nequissimus, omnibus quæ terra fert infelicior, feris fociis in undas projicebatur ut omni Elementorum usu vivus carere incipiat, et ei Cælum superstiti, terra quidem mortuo auferatur. l. un. d. h. q. par. v. lib. vel ut inquit *Cic. pro Rosc.* hisce verbis. Nec etiam sic nudos (intelligit nudum culleo infutos) ne cum delati essent in mare ipsum polluerent, quo cetera quæ violata sunt expiari putantur. Et paulo post idem Eleganter ait, ita vivunt, dum possunt, ut animam de Cælo ducere non queant, ita moriuntur, ut eorum ossa terra non tangat, ita jaçantur fluctibus, ut nunquam abluantur, ita postremum ejiciuntur, ut ne ad saxa quidem mortui conquiescant. Etiam *Alex.* ab *Alex.* l. 3. C. 5. inquit Parricidas his cum animalibus demergi, ut inter ipsa infensorum animalium corpora & fera Laceratione corporis

poris ab sceleris tanti immanitatem diro Cruciatu vulnere interimantur, atque ab omni elemento repudiata cadavera irrequieto Labore & perpetuis fluctibus agitentur.

XVIII.

Videamus his missis unum aut alterum dubium, & primo quidam, num hæc pœna Parricide ex quibusdam causis possit remitti. Quod affirmare dubius non hæreo, nimirum si *Iusti doloris vi victus occiderit* quemadmodum enim pœna *Legis Corneliae* eum non persequitur qui iusto dolore concitatus hominem occiderit *l. 1. §. 5. ff. ad L. Corn. de Sic. l. 38. ff. ad L. Ful. de Adult. l. 4. C. eo d. l. 3. §. 3. ff. ad SCrum Syllan.* ita etiam Parricide tali casu Parricidii supplicium non infligi debere puto ex *L. 5. ff. b. t. Eckholt. ad ff. b. t. n. 9.* Verum hoc nobis facit negotium *quanam iusti doloris cause* sint. Audio mihi regeri earum loco venire, *que filium ex heredem faciunt.* quod etiam Viri Docti multum putant. *Harppr. §. 6. F. de P. J. n. 31. Wesembec. ad ff. b. t. n. 6. Hyppol. de Mars. ad L. Pomp. n. 15. Berlich. p. 4. Concl. 6. n. 87. Moll. p. 4. Const. 3. n. 23.* Verum ineptum hoc & plenum periculi: si enim sequatur *Mimos*, si malis sese societ utrum hoc patrem excusabit à pœna *L. Pompeja*: non facile eorum in sententiam pedibus irem: sed meo iudicio ille verus & iustus dolor censendus quem ne *Clementissimus* quidem sufferre, possit, & eo motus, ei, qui causam præbuit, parcere: Et illius tam in *Fure* quam apud probatos *Auctores* sunt exempla. In *L. 5. ff. b. t.* Pater qui Filium in venatione occiderat quod novercam aduleraret in Insulam ab *Hadriano* fuit deportatus. Et eo casu non sine ratione pœnam *L. Pompeja* non obtinuisse locum puto, *viari* enim *Cubile paternum* *justissimus* dolor est attamen quia *Latronis* magis quam patris personam egit, in Insulam fuit deportatus *d. l. 5. ff. b. t.* Apud probatos *Auctores* *Val. Max. l. 8. C. 1. N. 1. Gell. l. 12. C. 7. Noct. Attic.* Sed in transitu hic aliquem mihi adversarium audio, qui meo me jugulare tentat gladio: *Negasti*, inquit, si quis filium occiderit ex tali causa propter quam ex hæredari posset ei quidem, pœnam *L. Pompeja* remitti, eosque qui pro ea opinione stant errare docuisti, at tu ipse hic tale promis exemplum: *Acu* rem tetigisse putas *Bone Vir*, *inutilis*

tilis tamen, hæc tua subtilitas nihil movet, nobis serupuli; Et enim non ea propter videor ad eorum accedere sententiam, quia leges mihi iustissimi doloris, propter quem mitigata *L. Pompeje* pœna, exemplum suppeditant, quod ex accidenti etiam ex hæredationis causa sit: Videamus nunc num propter *stuprimentum*, quo si pater filiam occidat mitigari possit hæc pœna? affirmare ausim & docet etiam *Wissemb. p. 2. ff. h. t. n. 6.* Sic de *Virginio* legimus, qui filiam cum *Appium* videret ipsi velle illudere, nec alia tanto periculo eripiendi occurreret ratio, occidebat. *Liv. l. 3. C. 48. l. 2. §. 24. ff. de O. J. pro affectu enim in Liberos quam maxime parentes terrentur. L. 8. §. 7. ff. quod met. causa.* Potest etiam illud addi quod *qui Latranti Stomacho ex Filii interfecti carne dapes quesierit hæc pœna non sit puniendus.* Ratio quia acutissimum fames telum est, nec pietatis nec sapientiæ præcepta admittit venter carens auribus & verissime dixit *Menander*

Διμ.Ⓞ μεγιστον ἀνδραπόνοισ ἐφου

Fames maximus dolor hominibus est.

In *Sacris Litteris* etiam nullum de mactato hoc casu filio Judicium Constitutum legimus uti ex *2. Reg. C. 6. v. 28. & seqq. & Josepho L. 9. Antiq. Jud. C. 4.* Etiam *Tiraq. Gl. 1. n. 26. du Reraict. Lignag.* famis acerbitatem narrans, jucunda addit multa, Lectorem cupidum eo remittimus, quia breves esse studemus.

X V I I I.

Veniat hoc loco illa quæstio intricata quidem & difficilis, Utrum *Patrem Patria proditorem filius occidat impune* quod maxime clarum ex *L. 35. ff. de Relig. & sumpt. Fun.* ubi *Marcellus* respondit, *sine scelere occidi talem patrem, imo etiam præmio afficiendum filium.* Sed acutius hæc quodammodo nobis examinanda veniunt, pietatis enim reverentia cum utilitate Publica certare videtur. Satin clara & speciosa sunt argumenta cur Veteres ita judicarent, apud omnes enim Sapientes pro certo & iudicato est *Patriam omnibus necessitudinibus præferendam.* Sic enim inquit *Cic. L. 1. de offi. C. 17. Omnium societatum nulla est gratior, nulla Charior, quam ea que cum Rep. est unicuique nostrum, Chari sum parentes, Chari liberi, propinqui, familiares, sed omnes omnium Charitates patria una Complexa est: Idem quo que iudicat Val. Max.*

Max. L. 5. 6. Ex quibus Locis patet quod si patri aut patriæ sit pereundum si ad hanc delendam parens veniat, ad ipsum potius quam Patriam malum & mors redeat, nam teste *Plato l. 7. de LL. Pueri magis Civitatis quam parentum liberi sunt.* Et Cicero hanc quæstionem tractans *L. 3. de Offi. C. 23.* inquit, *Quid si Tyrannidem, occupare, si patriam prodere conabitur pater, sibi sine filius? Imo obsecrabit patrem ne id faciat, si proficiet nihil, accusabit, minabitur etiam: ad extremum si ad perniciem patria spectabit, patriæ salutem anteponet patris saluti.* Cum prægnantia sint quæ pro hac parte faciant argumenta, non minora aut minus speciosa sunt quæ pro altera quidem militant, Inquit *Imperator noster Nov. 12. C. 4. Licet impius sit & contemptor Patriæ pater attamen pater est.* Et quærit *Quintil. in Declam. 286. Quod tantum scelus inveniri possit quod sit parricidio vindicandum?* Nullo enim hominum placito reverentia Jure Naturæ parentibus debita deleri aut extinguere potest *Wissemb. 2. p. p. ff. b. t. n. 6.* Verum est hostes sunt, attamen parentes, Vim faciunt, *Honestius vincemur quam vincemus:* Memoratu tamen dignum est exemplum quod apud *Venetos* accidisse legimus, quod hoc casu vix præterire silentio possum, ubi filio qui patrem proscriptum occiderat, legibus data fuerint præmia. Merito autem & ex ratione hoc factum detestatur *Bod. l. 1. C. 4.* hisce quidem verbis, *Præstari urbem Venetorum prius voragine absorberi quam tantorum scelerum immanitati dedisse præmia;* Quapropter cum inter tot ab utroque latere argumentorum pondera vix expedire possimus, & quid præferendum aut judicandum vix gnari, hoc dubium distinctione finiendum statuimus, quam occasione data quærenti dabimus;

X X.

Summam manum huic disputationi Inaugurali, cum sit animus, imponere, restat ut videamus *quæ pœna in parricidas Moribus obtineat, & num diversa sit a J. Rom.* varie quidem pro cuiusque gentis Moribus & Consuetudine Puniuntur parricidæ. Uti testantur, *Groenew. de LL. abrog. ad §. 6. J. de P. J. Gudel, de J. Noviss. l. 5. C. 7. Damh. in Pr. Crimin. C. 89. n. 3. Berlich. p. 4. Concl. 6. n. 17. S. van Leeuwen l. 5. Cens. for. C. 14. n. 3. Menoch.*

noch. de arbitr. Jud. quast. l. 2. Cent. 4. C. 356. n. 8. Perez. ad C. L. un. de h. q. par. vel Lib.. In Gallia non afficiuntur pœna d. L. un. C. sed ultimum supplicium sufficit, aliquanto tamen solito gravius *Rebuff.* ad *Constit. Reg.* in præm. gl. 5. n. 108. In nostro Belgio etiam cullei pœna non attenditur, qui infantes enim occidunt ad palum strangulantur teste *Viro Celeb. P. Voet. ad J. b. t. n. 6.* Et *Groenew. ad d. §. 6. J.* Si vero infans in Lucem vivus nequaquam prodierit & a matre in aquam projectus sit, pœna capitalis remittitur, uti docet *Sande l. 5. t. 9. Def. 3.* Et docet *Papou. in Arr. L. 22. T. 5. arr. 3. Henricum II.* Edicto suo 2. in *Parlam. Parisiensi* publicato 4. *Martii 1556.* pœnam capitalem decrevisse in eas quæ Liberos suppressissent vel vivos vel mortuos. Qui vero parentes occiderunt puniuntur Crurifragio uti *Clariss. J. Voet ad ff. h. t. docet.* Multum tamen hic valet Judicis arbitrium: In *Hispania.* Locum sibi adhuc vindicat Culleus, *Gomez. C. 3. Resol. n. 3.* teste, non tamen nisi necatus Parricida insuitur. In *Saxonia* etiam & Cullei & animalium obtinet supplicium verum in hoc differt, quod loco *Simie* ibidem substituatur *Felis*, nec *Culleus* linatur ut statim possit aquis suffocari. *Brunem. ad t. C. q. par. v. lib. occid. & Carpz. pr. Crim. p. 1. q. 8. n. 16.* In *Anglia* si maritus ab uxore occisus illa incendio concrematur *Smith. l. 2. Reip. Angl. C. 27.* In *Germania* vero projiciuntur in flumen, cujus Rei exemplum ante aliquot annos nobis datum. Cadaver *Thielam* appellens omni populo spectatum, alligatum asseri, sævis jactatum fluctibus *Vahali* innatabat, manibus post Tergum revinctis: pectori lignum erat cum inscriptione affixum, Litteræ autem undarum invidia quidem deletæ. Sed alii iterum aliter hoc scelus vindicant, sunt enim qui contenti ultimo supplicio, (gravius attamen quam Sicarii puniuntur,) reorum membra rota comminuant, vel candente forcipe dilacerent, vel trahæ impositi per Viam urbisque plateas & vicos trahant, teste *Brunem. ad L. d. t.* Atque hic nobis meta sit & hæc pro instituti ratione sufficiant, videat Æquus Lector num quid ad palatum, quæ exaggeravimus, si non, militat pro nobis Regula Juris *Ultra posse neminem obligari*

Et si quid novisti rectius istis

Candidus imperti, si non his utere mecum.

D

C O

COROLLARIA.

I.

Non dantur actiones origine mixta
partim in Rem partim vero in
personam.

II.

Incestuosum filium qui occidit non com-
mittit Parricidium, nec puniendus Le-
ge Pompeja.

III.

Emphyteusis non requirit necessario scri-
pturam.

IV.

Caupo licet prius custodiam bonorum il-
lius, qui apud eum devertit, in sese
susceperit, postea tamen cum protesta-
tione

tione & consensu alterius Claves Cubiculi, ut ipse custodiat bona, reddat, non tenetur ex Ed. Præt.

V.

Recte legitur in subscriptione L. 6. C. de P. Potestate P. P. XVII. Cal. Dec. Maximiano & Januario Coss. 288. quod fastis Consularibus respondet, pro quo alii tamen scribendum putant Maximo & Januario.

V I.

Usurae sunt licitae & Jure Divino & Civili.

V I I.

Fidejussor in majorem summam obligatus quam Reus principalis omnino non tenetur.

VIII. Prin-

VIII.

*Princeps sine justa causa nemini potest
Jus suum auferre.*

F I N I S.

